

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όροφος), 106 74 Αθήνα. Τηλ: 210-7233221-2, 210-7233216,

Fax: 210 7233217. E-mail: info@nchr.gr

Επίσκεψη ΕΕΔΑ στις ανδρικές Φυλακές Κορυδαλλού

1. Την Παρασκευή, 21 Μαΐου 2004 και ώρα 10.30 π.μ., σύμφωνα με απόφαση της ΕΕΔΑ, η υποεπιτροπή επίσκεψης χώρων κρατουμένων επισκέφθηκε τις ανδρικές φυλακές Κορυδαλλού.

Τα προσελθόντα μέλη της ΕΕΔΑ ήταν: η καθηγ. κα. Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου, ο κ. Κωστής Παπαιωάννου, η αν. καθηγ. κα. Λένα Διβάνη και η Πρόεδρος Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου.

Αφορμή της επίσκεψής μας αυτής ήταν αίτηση των συνηγόρων των εγκλειστων μελών της 17 Νοέμβρη με την οποία ζήτησαν την παρέμβασή μας για τις συνθήκες διαβίωσης των πελατών τους, τις οποίες περιέγραψαν με πολύ μελανά χρώματα.

Ο Διευθυντής κ. Αθανασόπουλος προθυμοποιήθηκε να μας δώσει όσες εξηγήσεις και πληροφορίες του ζητήσουμε τόσο προφορικά όσο και γραπτά. Πράγματι, προηγήθηκε μια γενικά ενημερωτική συνομιλία και στη συνέχεια άρχισε η επίσκεψη, στην οποία μας συνόδευσε ο εγκληματολόγος κ. Κουλούρης, μέλος του Συμβουλίου των Φυλακών. Μετά την επίσκεψή μας, έστειλε εγγράφως τα στοιχεία που ζητήσαμε και είναι συνημμένα στην παρούσα.

2. Τα κελιά των μελών της 17 Νοέμβρη είναι σε ειδική πτέρυγα, ημιυπόγεια, με παράθυρα που βλέπουν στην αυλή και φωτίζονται από εκεί. Κάθε κρατούμενος έχει το δωμάτιό του, αρκετά άνετο, ευάερο, με χώρο υγιεινής συνεχόμενο με το κυρίως δωμάτιο και χωριζόμενο από αυτό με χαμηλό τοιχάκι. Στα δωμάτια υπάρχουν τα στοιχειώδη έπιπλα καθώς και τηλεόραση. Επίσης υπάρχει δυνατότητα χρήσης τηλεφώνου. Οι κρατούμενοι αυλίζονται πρωί και απόγευμα επί αρκετές ώρες σε ιδιαίτερη αυλή, μικρής επιφάνειας, που έχει ψηλό τοίχο, και είναι μεν αρκετά μακριά αλλά στενή. Σε αυτήν μερικοί καλλιεργούν γλάστρες με άνθη, υπάρχει δε και ένα καλάθι για μπάσκετ-μπάλ. Επιβάλλεται ωστόσο βελτίωση του χώρου της αυλής.

Οι 7 κρατούμενοι (Αλέξανδρος Γιωτόπουλος, Δημήτρης Κουφοντίνας, Χριστόδουλος Ξηρός, Σάββας Ξηρός, Βασίλης Τζωρτζάτος, Ηρακλής Κωστάρης και

Βασίλης Ξηρός) δεν είναι σε απομόνωση, συναντώνται στον κοινό διάδρομο των κελιών τους και στην αυλή, όπου τους συναντήσαμε όλους μαζί και συνομιλήσαμε μαζί τους επί αρκετή ώρα.

Οι συνήγοροι μπορούν να τους επισκεφθούν καθημερινά πρωί και απόγευμα σε ειδικό χώρο, διαρρυθμισμένο όπως και ο σχετικός χώρος των κοινών ποινικών κρατουμένων (συνήγορος και πελάτης καθισμένοι αντικριστά χωρίζονται με γυάλινο χώρισμα και συνομιλούν από τηλεφώνου). Οι συγγενείς μπορούν να τους επισκεφθούν 2 φορές την εβδομάδα.

Οι χώροι ήταν καθαροί. Η σίτιση, όπως και των λοιπών κρατουμένων, πολύ καλή (βλ. συνημμένο εδεσματολόγιο εβδομαδιαίο· είδαμε και εμείς το δίσκο με το φαγητό της ημέρας).

3. Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε τους χώρους του ιατρείου και του μαγειρείου (όπου παρασκευάζονται ημερησίως ανά 2100 μερίδες τρεις φορές, για πρωινό και για δύο γεύματα). Όλα φαίνονταν καθαρά.

Η βιβλιοθήκη, που είχε καεί προ ετών στις ταραχές των φυλακών, έχει ανάγκη και χώρου και εντύπων πιο 'έλκυστικών' για τους κρατούμενους. Μάλλον πρόκειται για αποθήκη βιβλίων. Κρίνεται αναγκαία η βελτίωση του χώρου της βιβλιοθήκης και της πρόσβασης σε αυτόν.

Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε κελιά κρατουμένων σε δύο πτέρυγες. Η κατάσταση που διαπιστώσαμε είναι άθλια. Τέσσερις κρατούμενοι σε ένα κελί μικρό φτιαγμένο για ένα, το πολύ δύο άτομα. Ούτε μία καρέκλα δεν χωράει και αν ένας είναι όρθιος, για να κινηθεί μέσα στο δωμάτιο πρέπει να μείνουν στο κρεβάτι οι άλλοι. Ο χώρος αποπάτησης είναι εντός του δωματίου και μόνο από τη μια μεριά έχει ένα είδος 'παραβάν'.

Λόγω του συνωστισμού δεν χωρεί διαχωρισμός ούτε με γνώμονα κατηγορίες κρατουμένων (εκτός από πολύ στοιχειώδη) ούτε την υγεία (π.χ. άρρωστοι από ηπατίτιδα και υγιείς συστεγάζονται).

Οι τοξικομανείς είναι αναρίθμητοι, ουσιαστικά σχεδόν όλοι. Άλλοι ήταν εξ αρχής, είτε καταδικασθέντες ως τέτοιοι, οπότε τους γνωρίζει η φυλακή, είτε καταδικασθέντες για άλλα αδικήματα, όπως κλοπή για προμήθεια ναρκωτικών, οπότε η φυλακή συχνά δεν τους έχει εντοπίσει. Άλλοι έγιναν τοξικομανείς στη φυλακή λόγω στενής συμβίωσης με τοξικομανείς. Για την πτέρυγα των τοξικομανών όπου διαβούν μόνο 455 (από τους πολύ πολυαριθμότερους τοξικομανείς που κρατούνται

συνολικά) υπάρχει ειδική αυλή-κήπος ευρύχωρος με δένδρα και άλλα φυτά που οι ίδιοι καλλιεργούν.

4. Γενικά στη φυλακή λείπει η απασχόληση – σοβαρότατη έλλειψη. Δεν υπάρχουν χώροι ούτε ειδικό προσωπικό για την ευρεία οργάνωση εργαστηρίων. Μικρό ποσοστό απασχολείται στο μαγειρείο και σε άλλες εργασίες εξυπηρέτησης της φυλακής (αρτοποιείο, κήπος).

Το προσωπικό φύλαξης είναι ανεπαρκές και κατά το πλείστον ανειδίκευτο.

Πολύ χρήσιμο είναι το Συμβούλιο που απαρτίζεται από τον Διευθυντή, δύο εγκληματολόγους και την Προϊσταμένη κοινωνική λειτουργό.

Θα πρέπει να πούμε ότι γενικά το ανεπαρκές προσωπικό αγωνίζεται για να αντεπεξέλθει με τις πολύ κακές υλικές συνθήκες – ιδίως τον υπερπληθυσμό, που δημιουργεί καταστάσεις μη ανεκτές από ανθρωπιστική άποψη αλλά και εκρηκτικές.

Τέλος, αν συγκρίνουμε τους όρους διαβίωσης των κοινών ποινικών κρατούμενων με αυτούς των κρατούμενων της 17 Νοέμβρη, ασφαλώς οι όροι των δευτέρων είναι ασυγκρίτως καλύτεροι και γενικά παραδεκτού επιπέδου (μάλιστα για κατάδικους για ανθρωποκτονίες κλπ).

5. Θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι, επειδή γνωρίζουμε, ιδιαίτερα δε η Πρόεδρος, καθηγ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου η οποία επισκέπτεται τις φυλακές αυτές από την ημέρα των εγκαινίων τους ως σήμερα, αυτές καθ'εαυτές οι φυλακές Κορυδαλλού, με κατάργηση του υπερπληθυσμού – το βασικότερο – και με επισκευές και βελτιώσεις εγκαταστάσεων, θα μπορούσαν να γίνουν ανθρώπινος τόπος κράτησης. Δεν επιβάλλεται η κατεδάφιση ή κατάργησή τους.

Γνωρίζουμε ότι υπάρχει μεγάλη πίεση των κατοίκων Κορυδαλλού για την κατάργηση και κατεδάφισή τους. Αλλά, πρώτο, είναι σημαντικό κτίσμα, η δε ανέγερση νέου αναλόγου με αυτό θα στοιχίσει πολύ σημαντικό ποσό. Δεύτερο, οι κάτοικοι του Κορυδαλλού προχώρησαν τις κατοικίες, τα μαγαζιά τους κλ. προς τις φυλακές, δεν κτίστηκαν οι φυλακές κοντά στα σπίτια τους. Τρίτο, επίφοβοι είναι οι κακοποιοί που είναι εκτός των φυλακών – και αποτελούν, μάλιστα, πολύ μεγάλο ποσοστό – και όχι αυτοί που είναι έγκλειστοι.

Τέλος, η μεν Πρόεδρος της ΕΕΔΑ κα Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου ως καθηγήτρια Εγκληματολογίας, η δε κα Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου ως καθηγήτρια Κοινωνικού Δικαίου, θεωρούμε καθήκον μας να τονίσουμε για πολλοστή φορά ότι περισσότερο από το κτίσιμο φυλακών χρήσιμη για την αποσυμφόρηση των καταστημάτων κράτησης – και συνεπώς την καλύτερευση της λειτουργίας τους –

καθώς και για τη βελτίωση των ποινικών παραβατών – αντί της χειροτέρευσης και σταθεροποίησης της εγκληματικής συμπεριφοράς τους κατά τη φυλάκιση – είναι η ευρεία εφαρμογή στην πράξη εναλλακτικών μέτρων (αντί των στερητικών της ελευθερίας). Αρκετά από αυτά προβλέπονται ήδη από τη νομοθεσία μας και μένουν ανεφάρμοστα. Άλλα, πρέπει να προστεθούν.

Αθήνα, 3 Ιουνίου 2004

ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, Πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του
Ανθρώπου, Ομότ. Καθηγ. Εγκληματολογίας και Πρόεδρος
της Ελληνικής Εταιρίας Εγκληματολογίας

ΗΡΩ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ-ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Μέλος της ΕΕΔΑ, Καθηγ. Κοινωνικού Δικαίου, Πρόεδρος του Ελληνικού Συμβουλίου
για τους Πρόσφυγες

Την 21^η Μαΐου, μετά από καταγγελία των δικηγόρων τους, τετραμελής αντιπροσωπεία της ΕΕΔΑ επισκεφτήκαμε τα κελιά των ισοβιτών της 17^{ης} Νοέμβρη, στις ανδρικές φυλακές Κορυδαλλού για να διαπιστώσουμε ιδίως όμματα τις συνθήκες κράτησής τους. Γίναμε ασμένως δεκτοί από τον διευθυντή και το προσωπικό των φυλακών και –για να υπάρξει και ένα μέτρο σύγκρισης- επισκεφτήκαμε επίσης και τα κελιά, τους χώρους προαυλισμού, και τα μαγειρεία των υπολοίπων φυλακισμένων.

Οι κοινοί κρατούμενοι ζουν σε απαράδεκτα μικρά και κακοαερισμένα κελιά στοιβαγμένοι ανά τέσσερεις σε ελάχιστα τετραγωνικά –μέσα στα οποία χωράει και η ανοιχτή στην κοινή θέα τουαλέτα τους. Οι απαράδεκτες αυτές συνθήκες κράτησης δικαιολογήθηκαν από την διεύθυνση των φυλακών ως αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των κρατουμένων τα τελευταία χρόνια. Ως αντίβαρο πάντως οι φυλακισμένοι αυτοί έχουν την δυνατότητα να ζουν σχετικά ελεύθεροι μέσα στο πλαίσιο της κοινωνίας της φυλακής, να συζητούν, να γνωρίζονται, να εργάζονται, να αθλούνται, να μελετούν, να συζητούν, να έρχονται σε επαφή με τη φύση έστω και στοιχειωδώς.

Οι ισοβίτες της 17^{ης} Νοέμβρη, θεωρούμενοι προφανώς υψηλού ρίσκου, έχουν σαφώς διαφορετική μεταχείριση.

Ως προς τα κελιά είναι μάλλον πιο τυχεροί. Στα ελάχιστα τετραγωνικά όπου ζουν 4 από τους κοινούς φυλακισμένους, αυτοί ζουν μόνοι τους. Ζούν όμως στη φυλακή της φυλακής. Τα κελιά τους παρακολουθούνται επί 24ώρου βάσεως από κάμερες, το ίδιο και ο στενόχωρος διάδρομος στον οποίο βλέπουν.

Το φυσικό φως των στενόμακρων μικρών αυτών κελιών ήταν ελάχιστο το καλοκαιρινό μεσημέρι που έγινε η επίσκεψη -οπότε το χειμώνα σχεδόν ανύπαρκτο. Το εντελώς απάνθρωπο όμως είναι ο χώρος που προαυλίζονται οι άνθρωποι αυτοί: ένα μακρόστενο τοιμεντένιο κουτί με υψηλότατους τοίχους, ο ένας των οποίων είναι επενδεδυμένος με ένα είδος λαμαρίνας, με οροφή από συρματοπλέγμα. Ένα κουτί που φλέγεται το καλοκαίρι και βρέχεται τον χειμώνα. Ούτε χώμα, ούτε ένα φυτό δεν υπάρχει στο προαύλιο αυτό. Υπάρχει μόνο μια μπασκέτα προσαρτημένη στον λαμαρινένιο τοίχο –αν τολμήσεις να ρίξεις μια μπαλιά αντηχεί για ώρα όλο το κουτί!

Οι φυλακισμένοι της 17^{ης} Νοέμβρη –που κατά γενική ομολογία του προσωπικού- είναι απόλυτα συνεργάσιμοι, ήρεμοι και φιλικοί, δεν έχουν το δικαίωμα να συναντούν κανέναν άλλο εκτός από τους εαυτούς τους, δεν μπορούν να αθληθούν, να εργαστούν, να κινηθούν, να μορφωθούν, με λίγα λόγια να μην τρελαθούν. Γιατί, κατά τη γνώμη μου, εκεί θα οδηγηθεί ένας άνθρωπος, όσο συγκροτημένος κι αν είναι, αν καταδικαστεί να ζει ισοβίως σε ελάχιστα τετραγωνικά, μακριά από τους ανθρώπους

και τον ήλιο, άπρακτος, αενάως παρακολουθούμενος, περιμένοντας μόνον να προαυλιστεί για λίγες ώρες (ελάχιστες τον χειμώνα) σε ένα μακρόστενο τοιμεντένιο κουτί που ούτε την θέα του ουρανού δεν επιτρέπει αφού καλύπτεται από συρματοπλέγμα.

Λένα Διβάνη
Μέλος της ΕΕΔΑ

**Φυλακές Κορυδαλλού: Σχόλια – παρατηρήσεις σχετικά με την επίσκεψη
αντιπροσωπείας της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**

Την Παρασκευή 21/5/2004 μέλη της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επισκεφτήκαμε τις αντρικές φυλακές Κορυδαλλού, κατόπιν διαμαρτυρίας δικηγόρων των ισοβιτών κρατουμένων που καταδικάστηκαν ως μέλη της 17N.

Μετά από μία αρχική συνάντηση με τον Διευθυντή των φυλακών, πρώτα επισκεφτήκαμε το χώρο κράτησης των 7 ισοβιτών, καταδικασθέντων ως μελών της 17N. Ο χώρος βρίσκεται εντός του χώρου των αντρικών φυλακών, αλλά έχει δικό του σύστημα φύλαξης/ασφαλείας και ξεχωριστή πρόσβαση.

Ακολουθούν οι ανησυχίες/παρατηρήσεις μου. Η Διεθνής Αμνηστία έχει εκφράσει αντιρρήσεις για τις συνθήκες κράτησης σε φυλακές υψηλής ασφαλείας (Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας - Special Security Units) σε ειδική της έκθεση “UK: Special Security Units”. Χρησιμοποιώ αυτό το κείμενο ως πλαίσιο για να καταγράψω τις παρατηρήσεις μου και ως μέτρο σύγκρισης με τις συνθήκες κράτησης των 7 (τα πρωτότυπα αποσπάσματα με πλάγια γράμματα συνοδεύονται από δικά μου σχόλια, η πλήρης έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας επισυνάπτεται). Τα σημεία είναι ενδεικτικά και δεν αποτελούν πλήρη έκθεση όσων είδαμε στην επίσκεψή μας.

- ***Οι Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας είναι μια φυλακή μέσα στη φυλακή:*** αυτή είναι αναμφισβήτητη η περίπτωση των κρατουμένων της 17N. Κρατούνται χωριστά από όλους τους άλλους κρατουμένους, σε ομάδες των 7, 4 και 3. Επισκεφτήκαμε την ομάδα των 7.
- ***Στους κρατουμένους δεν έχει δοθεί εξήγηση γιατί θεωρούνται υψηλότερου κινδύνου για απόδραση από άλλους κρατουμένους που έχουν καταδικαστεί σε παρόμοιες ποινές. Αυτό το γεγονός έχει οδηγήσει σε καταγγελίες ότι ορισμένοι κρατούμενοι έχουν αυθαίρετα και τιμωρητικά επιλεγεί για μια ιδιαίτερη μορφή κράτησης. Οι κρατούμενοι δεν μπορούν να αμφισβητήσουν/προσβάλουν την απόφαση να τοποθετηθούν στις Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας, ούτε γνωρίζουν για πόσο διάστημα θα βρίσκονται εκεί:*** αυτή είναι ακριβώς η περίπτωση των κρατουμένων της 17N.
- ***Η συναναστροφή περιορίζεται σε λιγότερους από 10 ανθρώπους, συνήθως τους ίδιους. Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι η μακροχρόνια απομόνωση σε μικρές ομάδες, σε συνδυασμό με άλλες συνθήκες στις Μονάδες Ειδικής***

Ασφάλειας έχει επιβλαβή επίδραση στην υγεία των κρατουμένων: οι 7 κρατούμενοι που είδαμε και με τους οποίους μιλήσαμε δεν έχουν δυνατότητα να δουν κανέναν άλλο κρατούμενο. Οι 7 είναι μια «κλειστή ομάδα».

- *Οι κρατούμενοι στις Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας απαγορεύεται να συμμετέχουν σε οποιαδήποτε κοινή δραστηριότητα της φυλακής. Δεν μπορούν να πάνε στη βιβλιοθήκη, το γυμναστήριο, τα γήπεδα. Η πρόσβαση σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, χρήσιμες δραστηριότητες και εργασία περιορίζεται αυστηρά μέσα στις Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας: αυτή είναι επίσης η περίπτωση των κρατουμένων της 17N και αυτό ήταν ένα από τα βασικά τους αιτήματα όταν συζητήσαμε. Η πρόσβαση σε δραστηριότητες αυτή τη στιγμή αποκλείεται.*

- *Οι Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας έχουν πολύ περιορισμένο φυσικό φως. Η έλλειψη πρόσβασης σε φυσικό φως επιτείνεται από το γεγονός ότι τα προαύλια σε όλες τις Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας καλύπτονται από μεταλλικά πλέγματα και συρματόπλεγμα τόσο πυκνά που δεν υπάρχει ποτέ καθαρή θέα του ουρανού. Η μη πρόσβαση στον καθαρό αέρα, στο φως του ήλιου και σε άσκηση σε ανοιχτούς χώρους παραβιάζει τα διεθνή πρότυπα. Τα κελιά της 17N έχουν πολύ περιορισμένο φυσικό φωτισμό. Σε μια πολύ ηλιόλουστη μέρα (της επίσκεψής μας) ήταν στο ημίφως. Είναι ημιυπόγεια και όσα δε βλέπουν στην «αυλή» είναι σκοτεινότερα διότι έχει τοποθετηθεί ένα μεταλλικό παραπέτασμα έξω από τα παράθυρα, χωρίς προφανή λόγο.*

Η «αυλή» έχει μεταλλικούς τοίχους, περίπου 10 μέτρα ψηλούς και καλύπτεται από διπλό μεταλλικό συρματόπλεγμα στην οροφή. Μετά βεβαιότητας το καλοκαίρι θα είναι αδύνατος ο προαυλισμός λόγω ανυπόφορης ζέστης μέσα στο μεταλλικό αυτό κουτί. Δεν υπάρχει ίχνος πρασίνου. Η μόνη φυσική άσκηση είναι το μπάσκετ, αλλά όταν ο ένας κρατούμενος χτύπησε τη μπάλα στον τοίχο και στο δάπεδο ο ήχος ήταν εκκωφαντικός.

Επιπλέον, το χειμώνα μπορούν να βγουν μόνο το πρωί αλλά δεν υπάρχει προστασία από τη βροχή. Δεν μπορούν να βγουν μετά τις 14.00 και μένουν στον διάδρομο έξω από τα κελιά τους. Εκεί δεν υπάρχει φυσικός φωτισμός και αναλογεί χώρος 2 τ.μ. περίπου στον καθένα.

- Όλες οι επισκέψεις στους κρατούμενους κατηγορίας Α στις Μονάδες Ειδικής Ασφάλειας είναι κλειστές, δηλαδή ο κρατούμενος χωρίζεται από τον επισκέπτη με γυάλινο τοίχο και η επικοινωνία γίνεται μέσω τηλεφώνου ή σίτας: *οι δικηγόροι και οι κρατούμενοι ισχυρίζονται πως είναι προφανές ότι οι συνομιλίες τους υποκλέπτονται και παρακολουθούνται, συχνά μάλιστα υπάρχει ηχώ και ακούγονται και εκτός της αίθουσας.*
- *Οι κλειστές επισκέψεις γίνονται παρουσία φύλακα, ο οποίος μπορεί να βλέπει και να ακούει όσα διαμείβονται:* αυτή είναι επίσης η περίπτωση της 17N.

Επιπλέον παρατηρήσεις:

Οι κρατούμενοι της 17N φυλάσσονται σε χωριστά κελιά, στοιχείο εξαιρετικά προνομιακό συγκριτικά με τους άλλους κρατούμενους που μοιράζονται κελιά ανά 4, σε τραγικές συνθήκες.

Επαναλήφθηκαν οι καταγγελίες του κρατούμενου Βασίλη Τζωρτζάτου ότι παρά το γεγονός πως επανειλημμένα διαμαρτυρήθηκε για βασανισμό κατά την προανάκριση, απορρίφτηκε το αίτημά του για ιατροδικαστή.

Στις ερωτήσεις μας για τη σκοπιμότητα του μεταλλικού τοίχου, δεν υπήρξε καμιά πειστική απάντηση από τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους.

Οι πληροφορίες για ενδεχόμενη μεταγωγή τους στη Λάρισα σε ειδικά διαμορφωμένα κελιά δημιουργεί εύλογες ανησυχίες ενόψει της δίκης σε 2^ο βαθμό. Ήδη αρκετοί αποδέκτες αυτών των ανησυχιών, μεταξύ τους και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, εξεδήλωσαν άμεσα ή έμμεσα την αντίθεσή τους.

Επιλογικά, ο Κορυδαλλός υποφέρει από τον υπερπληθυσμό. Η κράτηση τόσων ανθρώπων σε τέτοιες συνθήκες είναι απαράδεκτη και πρέπει με έμφαση να πιέσουμε για την βελτίωση των συνθηκών κράτησης. Οι κρατούμενοι της 17N υφίστανται διαφορετική μεταχείριση καθώς φυλάσσονται σε μια φυλακή μέσα στη φυλακή: η διάκριση αυτή σε ό,τι αφορά τα κελιά τους λειτουργεί μάλλον ευεργετικά για τους ίδιους, κατά τα λοιπά όμως συνιστά παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

Κωστής Παπαϊωάννου
Μέλος της ΕΕΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όροφος), 106 74 Αθήνα. Τηλ: 210-7233221-2, 210-7233216,
Fax: 210 7233217. E-mail: info@nchr.gr

**Επίσκεψη Ειδικής Επιτροπής της ΕΕΔΑ στην Κλειστή Κεντρική
Φυλακή Γυναικών Κορυδαλλού**

1. Στις 28 Ιουνίου 2004 και ώρα 10.30 π.μ., επισκέφθηκε την Κεντρική Φυλακή Γυναικών Κορυδαλλού ειδική επιτροπή της ΕΕΔΑ η οποία αποτελέστηκε από τα εξής μέλη της ΕΕΔΑ: την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ, την καθηγ. κα. Ηρώ Νικολακοπούλου-Στεφάνου, τον κ. Κωστή Παπαϊωάννου, την αν. καθηγ. κα. Λένα Διβάνη και την Δικηγόρο κα Ρεγγίνα Καρρά.

Η επίσκεψη άρχισε με εισαγωγική κατατόπιση από την υποδιευθύντρια Κα Καφρίτσα στο γραφείο της διευθύντριας (η ίδια απουσίαζε σε διακοπές) και το μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου, Κοινωνιολόγο κ. Ν. Λαγανά, οι οποίοι και μας συνόδεψαν με προθυμία και ευγένεια στους διάφορους χώρους της φυλακής.

Στη φυλακή αυτή κρατούνταν στις 28.06.04, 486 γυναίκες (ο αριθμός ταλαντεύεται από μέρα σε μέρα μεταξύ 480-508 γυναίκες) και 7 άντρες της οργάνωσης 17^η Νοέμβρη, όχι ισοβίτες, σε ειδική πτέρυγα.

2. Η επίσκεψη άρχισε από την πτέρυγα των καταδικών της 17^{ης} Νοέμβρη όπου συναντήσαμε τους: Σωτήρη Κονδύλη, Πάτροκλο Τσελέντη, Παύλο Σεριόφη, Διονύση Γεωργιάδη, Κ. Καρατσώλη, Θωμά Σεριόφη και Νικόλαο Παπαναστασίου. Επίσης και δύο υπόδικους του ΕΛΑ, τον κ. Αγαπίου και τον κ. Κανά.

Τα κελιά της πτέρυγας αυτής είναι άνω των 20. Κάθε κρατούμενος διαμένει σε ιδιαίτερο κελί-δωμάτιο (της επιλογής του, αφού περισσεύουν κενά κελιά). Είναι αρκετά άνετα με παράθυρο στην ιδιαίτερη αυλή της πτέρυγας αυτής, ευρυχωρότερη από εκείνη της αντίστοιχης πτέρυγας των Ανδρικών Φυλακών Κορυδαλλού. Το κάθε κελί έχει χώρο υγιεινής (τουαλέτα, νιπτήρα, ντους) που χωρίζεται από το δωμάτιο με χαμηλό τοιχάκι. Στην αυλή αυλίζονται όλοι μαζί οι κρατούμενοι της πτέρυγας (περίπου 4 ώρες το πρωί και 4 το απόγευμα). Ωστόσο λόγω ύψους του τοίχου και υλικού κατασκευής (τοιγκος ασπρισμένος) η αυλή είναι πολύ θερμή το καλοκαίρι, εκπέμπει δε θερμότητα στα κελιά που αερίζονται από αυτή. Σε κάθε κελί υπάρχει

ανεμιστήρας, τηλεόραση και κουδούνι κλήσης. Για τους κρατούμενους της πτέρυγας που σιτίζονται από το κοινό συσσίτιο της φυλακής, -όπως διαπιστώσαμε καλό- υπάρχει πρόχειρο μαγειρείο όπου μπορούν να παρασκευάζουν οι ίδιοι κάποιο πρόσθετο ρόφημα ή φαγητό της επιλογής τους.

Η επαφή με τους συγγενείς και τους δικηγόρους είναι όπως στην αντίστοιχη πτέρυγα των ανδρικών φυλακών, ανά ένα δίωρο πρωί και απόγευμα κάθε μέρα για τους δικηγόρους και δύο φορές την εβδομάδα για τους συγγενείς. Τα κελιά ήταν καθαρά, δυο δε από τους κρατούμενους ασχολούνταν και με καλλιτεχνική εργασία (ο Π. Τσελέντης και ο Κ. Καρατσώλης). Συνομιλήσαμε με όλους αρκετό χρόνο. Αίτημα των 7 κρατούμενων είναι να υπάρχει κάποιο εργαστήριο να μαθαίνουν να ασχολούνται και οι άλλοι κρατούμενοι με χειροτεχνήματα καθώς και γλάστρες που να καλλιεργούν φυτά (στην αυλή υπάρχει μία). Ο κρατούμενος κ. Π. Σερίφης μας δήλωσε ότι πάσχει από σκλήρυνση κατά πλάκας, έχει δε και κάποια αναπηρία του ενός χεριού και εξέφρασε το αίτημα διαφορετικής μεταχείρισης, ευχερέστερης προμήθειας φαρμάκων και υποβολής του στις κατάλληλες ιατρικές εξετάσεις.

Γενικά οι όροι διαβίωσης είναι καλοί. Ένας μάλιστα κρατούμενος, ο Π. Τσελέντης, μας δήλωσε, χωρίς να αντειπουν άλλοι παρόντες: «το ξέρουμε ότι είναι οι καλύτερες φυλακές ασφάλειας της Ευρώπης».

3. Δυστυχώς δεν μπορούμε να πούμε ικανοποιητική την κατάσταση για την κυρίως γυναικεία φυλακή. Σε κάθε κελί κρατούνται τρεις-τέσσερις γυναίκες, η κατάσταση είναι πάντως περισσότερο ανεκτή από τις ανδρικές φυλακές, διότι το κάθε κελί είναι μεγαλύτερο από τα κελιά των τελευταίων, έχει μεγάλο φωτεινό παράθυρο και μερικά στοιχειώδη έπιπλα. Στον μεγάλο, φαρδύ και μακρύ διάδρομο, που χωρίζει τις δύο σειρές κελιών, κυκλοφορούν οι κρατούμενες. Υπάρχουν, δε, τραπέζια και καθίσματα στα οποία κάθονται κατά παρέες. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι οι χώροι υγιεινής και ιδιαίτερα οι τουαλέτες είναι σε άσχημη κατάσταση.

Η φυλακή διαθέτει και δεκαέξι θαλάμους, κατά τη δήλωση της υποδιευθύντριας. Από αυτούς επισκεφτήκαμε δύο μεγάλους όπου ήταν στοιβαγμένες 27 Τοιγγάνες στον ένα και 35 Τοιγγάνες στον άλλο (οι πλείστες για πράξεις σχετικές με «εμπορία» ναρκωτικών). Όλες κάθονταν στα κρεβάτια, το ένα κολλητό με το άλλο. Έπιπλα και καθίσματα δεν υπάρχουν καθόλου στους θαλάμους αυτούς. Στην πτέρυγα των γυναικών που πάσχουν από ψυχικές ανωμαλίες η κατάσταση δεν έδειχνε ότι υπάρχει κάποια ειδική μεταχείριση.

Από τους υπόλοιπους θαλάμους, τρεις χρησιμοποιούνται από τοξικομανείς, με λίγες κρατούμενες έκαστος (3-4) και ένας θάλαμος είναι κενός (δεν λειτουργεί) κατά τη δήλωση της υποδιευθύντριας.

Στον τελευταίο όροφο, στον οποίο ανεβήκαμε, δεν μπορέσαμε να επισκεφθούμε τη σχετική πτέρυγα, που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού, όπως φαίνεται, κρατούνται σε αυτήν οι συνήθεις παραβάτριες ποικίλων ποινικών διατάξεων -διότι δεν ανευρέθη ο κατέχων το σχετικό κλειδί.

Κανονικά οι θάλαμοι προβλέφθηκαν, όπως μας πληροφόρησε η υποδιευθύντρια, για οκτώ άτομα έκαστος. Συνεπώς η κατανομή των κρατουμένων σε αυτούς εμφανίζεται άνιση. Ιδίως οι Τσιγγάνες είναι συγκεντρωμένες σε δύο υπερπλήρεις θαλάμους, ενώ υπάρχει και αχρησιμοποίητος -σε άλλη πτέρυγα, βέβαια, θάλαμος.

Η φυλακή διαθέτει από πολλά χρόνια δύο μεγάλα εργαστήρια ταπητουργίας (σε συνεργασία με την «Πρόνοια») με φθίνουσα δραστηριότητα, κυρίως, όπως μας είπαν λόγω μείωσης της επαγγελματικής δραστηριότητας της «Πρόνοιας». Υπάρχει και ένα εργαστήριο χειροτεχνίας (κυρίως ζωγραφικής).Γενικά, οι πλείστες γυναίκες δεν απασχολούνται παρά μόνο στα πλυντήρια και στο μαγειρείο.

Καμιά τριανταριά τουλάχιστον ασχολούνται στα πλυντήρια και στο μαγειρείο, όπου παρασκευάζονται ημερήσια 1.000 μερίδες φαγητού και 500 πρωινά. Το μαγειρείο ήταν καθαρό και το φαγητό καλομαγειρεμένο και επαρκές (μπριάμι+τυρί+ψωμί+1 ροδάκινο).

4. Γενικό συμπέρασμα: και αυτή η φυλακή πάσχει από υπερπληθυσμό, αλλά και από άνιση κατανομή του. Στεγάζει περί τις 480-500 κρατούμενες ενώ κτίσθηκε για 80-100. Ως οικοδόμημα είναι κτισμένο κατά τρόπο που, κανονικά, να εξασφαλίζει πολιτισμένους και ασφαλείς όρους διαβίωσης περισσότερο από το οικοδόμημα των ανδρικών φυλακών. Ο υπερπληθυσμός, όμως, δημιουργεί σοβαρές δυσλειτουργίες και υπάρχει ανάγκη άμεσης βελτίωσης. Επίσης πρέπει να επισημανθεί ότι σε ολόκληρο τον χώρο των γυναικείων φυλακών δεν υπάρχουν μόνιμοι γιατροί (οι γιατροί όλων των ειδικοτήτων επισκέπτονται τις φυλακές δύο φορές την εβδομάδα), ούτε εξειδικευμένη νοσοκόμα, παρά μόνο μια νοσηλεύτρια ΤΕΙ και άλλες δύο πρακτικές. Είναι φανεροί οι σοβαροί κίνδυνοι από την έλλειψη αυτή.

Οι όροι διαβίωσης της χωριστής πτέρυγας των καταδίκων της 17N είναι σαφώς καλύτεροι από εκείνους των λοιπών κρατουμένων (δωμάτιο χωριστά για τον καθένα, αρκετά άνετο με χώρο υγιεινής, τηλεόραση, κουδούνι, πρόχειρη κοινή κουζίνα,

ιδιαίτερη αυλή με πολύωρο κοινό αυλισμό πρωί και απόγευμα). Παραπάνω σημειώσαμε μερικά αιτήματα αυτών των κρατουμένων. Είναι φανεροί οι σοβαροί κίνδυνοι από τη μη συνεχή ύπαρξη γιατρού σε μια κοινότητα άνω των 480+7 ανθρώπων, ανάμεσα στους οποίους και εξαρτημένα πρόσωπα και χρόνια πάσχοντα και –φυσικά- περιστασιακά άρρωστοι.

Η επίσκεψη έληξε στη 1 μμ.

Αθήνα, 30 Ιουνίου 2004

ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, Πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ομότ. Καθηγ. Εγκληματολογίας, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Εγκληματολογίας

ΗΡΩ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ-ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Μέλος της ΕΕΔΑ, Καθηγ. Κοινωνικού Δικαίου, Πρόεδρος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες

ΡΕΓΓΙΝΑ ΚΑΡΡΑ

Μέλος της ΕΕΔΑ, Δικηγόρος, Μέλος του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών